

1CO - - Bible en mashi du Congo

*Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya
bakolaga na C.D.P.C.L. Bukavu, bulya omu EBIBLIYA NTAGATIFU,
Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudômire binwa binji bya mashi.*

AMARUBA MARHANZI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABAKORINTI

1

Enshokolezi

Paolo acimanyîsa, ahâna omusingo anavuga omunkwa

¹ Paolo wahamagalagwa mpu abe ntumwa ya Yezu Kristu oku bulonza bwa Nyamuzinda, na mwene wirhu Sositeni, ² oku Ekleziya ya Nyamuzinda eri e Korinti, kuli balya bacêsibwe muli Yezu Kristu, bahamagalwa mpu babe batagatifu haguma na balya boshi baderha izîno lya Nyakasane Yezu Kristu, Nnâmahanga wirhu na Nnâhamwâbo, ngasi aha bali boshi. ³ Kuli mwe enshôkano n'obuholo bw'emwa Larha Nyamuzinda na Nyakasane Yezu Kristu!

⁴ Ntahusa kuvuga Nyamuzinda omukwa erhi mwe murhuma kw'erya nsho-kano ya Nnâmahanga mwahâbagwa muli Yezu Kristu. ⁵ Bulya muli Ye, mwayunjuzîbwe obuhirhi boshi, bulya bw'oluderho lwa Nnâmahanga boshi na bulya bw'obumanye boshi, ⁶ kulya kuba ebinwa bya Kristu byasêzire muli mwe. ⁷ Na ntyo nta ngalo ya nshôkano mubuzire, obu mudwîrhe mwalinga okuciyeêrekana^a kwa Nnawirhu Yezu Kristu. ⁸ Yene wayôrha ammuzibuhya, lyo muyêra oku Lusiku Iwa Nnawirhu Yezu Kristu^b. ⁹ Arhatwa omu kanwa kage oyo Nyamuzinda wammuhamagalaga omu cinyabuguma c'Omugala, Nnawirhu Yezu Kristu.

I. Okurhayumvanya n'okusârhaza

Ka Kristo ali muberemwo?

¹⁰ Mwe mukasinga mâshi, bene wirhu, oku izîno lya Nnawirhu Yezu Kristo, muyumvanye; mumanye mwankac'iberamwo; mube baguma omu murhima, n'omu nkengêro. ¹¹ Bulya, yagi bene wirhu, nayumvirhe kuli mwe, oku bantu b'emwa Kolowe, mpu akadali kali ekarhî kinyu. ¹² Kwo kuderha oku ngasi muguma anakaderha, erhi: «Niono, ndi wa Paolo! Nani, ndi wa Apolo! Nani, ndi wa Kefa! Nani niehe, ndi wa Kristu!» ¹³ Ewe, ka Kristu aligi muberemwo? Ka Paolo ye wammubambiragwa oku musalaba? Nisi k'ow'izîno lya Paolo mwabatizibagwa? ¹⁴ Mvuzire Nyamuzinda omunkwa, kulya kuba ntâye nabati-zize muli mwe, kuleka Krispi na Kayo. ¹⁵ Ntyo kurhâbe owaderha mpu mwabatizîbwe oku izîno lyâni. ¹⁶ Neci we! nabatizize n'aba aha mwa Stefano. Nta handi nkengîre nabatizize omuntu!

^a**1.7** : Mwâmi Yezu âciyêrekana amango agaluka al'itwîra abantu olubanja luzinda.

^b**1.8** : Olusiku Iwa Nnawirhu Yezu Kristu, lwo lusiku ashubira en'igulu n'irenge, al'itwîra abantu boshi olubanja.

Obushinganyanya bw'igulu n'obushinganyanya bw'abakristu

¹⁷ Bulya Kristu arhantumaga mpu mbatize, ci mpu mmanyîse Emyanzi y' Akalembe, na buzira okukolesa obwenge bw'enderho^c, omusalaba gwa Kristu gwankashuba busha. ¹⁸ Neci, oluderho lw'omusalaba liri isirhe oku mihera, ci oku bâyacire, kuli rhwe, buli buhashe bwa Nyamuzinda. ¹⁹ Bulya kuyandisi-rwe, mpu^d: «*Nâshaba obushinganyanya bw'abashinganyanya, nahirigisa obukengere bw'ab'obukengere bunji*». ²⁰ Omushinganyanya ngahi aligi? Ngahi aligi omuntu wasomire binji? Omurhimanya wa hano nshi ngahi aba wâni? Obushinganyanya bw'igulu ka Nyamuzinda arhabuhindulaga isirhe? ²¹ Bulya n'obushinganyanya bwâlyo igulu lirhamanyaga Nyamuzinda omu bushinganyanya bwâge, Nyamuzinda anacilonza okuciza abemêzi n'isirhe ly'enyigîrizo zâge . ²² Neci, Abayahudi bahûna ebimanyîso, nabo Abagereki balonza obushinga-nyanya! ²³ Rhwehe rhuyigîriza Kristu, olya bamanikaga oku musalaba. Oku Bayahudi ziri nshonyi, n'oku bapagani liri isirhe, ²⁴ ci oku bahamagale, Abayahudi n'Abagereki, Kristu ali buhashe bwa Nyamuzinda na bushinganyanya bwa Nyamuzinda, ²⁵ Bulya ehiri isirhe emwa Nyamuzinda, hilushire abantu obushinganyanya, n'ehiri ngonyi emwa Nyamuzinda hilushire abantu emisi. ²⁶ Mâshi bene wirhu, ka murharhang'ilola oku mwahamagalagwa. Abagwêrhe obushinganyanya bw'eby'en'igulu barhali banji, n'abagwêrhe obuhashe ba-rhali banji, n'ababurhe nabo barhali banji. ²⁷ Ci eliri isirhe en'igulu; Iyo Nyamuzinda acîshozire, mpu ayagîrizemwo abashinganyanya; n'obuli buza-mba en'igulu, bwo Nyamuzinda acîshozire, mpu abonêsemwo emisi enshonyi; ²⁸ ehirhagwêrhi maburhwa minja en'igulu, hiryâ bagayayaguza, ehya hyo Nyamuzinda acîshozire; acîshoga ehirhahali, mpu hihirigise ehiali, ²⁹ mpu Iyo harhag'iba eciremwa cacîbona embere za Nyamuzinda. ³⁰ Bulya ye wa-mmuhisagya muli Yezu Kristu, owahindusire bushinganyanya bwirhu w'e-mwa Nyamuzinda na bwimâna bwirhu, na butagatifu na buchunguzi bwirhu; ³¹ mpu Iyo nk'oku biyandisirwe^e, *owalonza obukuze, abulongeze muli Nyakasane*.

2

¹ Niehe , bene wirhu, erhi nyisha emwinyu, ntayishag'immubwîraa obuhamîrizi bwa Nyamuzinda n'enderho z'obukulu nisi erhi z'obushinganyanya. ² Nanga, omu karhî kinyu ntaderhaga nti manyire kandi kantu okuleka Yezu Kristu, n'olya Yezu Kristu bamanikaga oku musalaba ³ Na niene; erhi ndi ekarhî kinyu, nali nka ngonyi, mwôba, nali nnandwîrhe nadirhimana. ⁴ N'enderho zani n'obugo bwâni birhâli nka binwa bya kuyemêza by'obushinganyanya; ci bwâli buhamîrizi bwa Mûka n'obuhashe bwâge, ⁵ ly'obuyemêre bwinyu bu-rhayegemera obushinganyanya bw'abantu, ci obuhashe bwa Nyamuzinda yêne. ⁶ N'obwo abakola bimâna bya bugula mbabwîriza, cikwâne arhali bula bugula bwa mw'eri igulu, arhanali bula bw'abaluzi b'en'igulu bayish'ihirigirha. ⁷ Ci obushinganyanya rhuderha, bunali bushinganyanya bwa Nyamuzinda, buma-nye bw'ihwe bwayôrhaga buba bufulike, bulya Nyamuzinda ali arhubîkirebwo kurhenga embere ly'amagana g'emyaka, mpu buyish'iba irenge lirhu. ⁸ Obwo bushinganyanya nta muluzi wa mw'eri igulu obuyishi, -bacibumanyaga, barha-nkabambire Nyakasane w'irenge oku musalaba;- ⁹ ci nka kulya biyandisirwe, rhudwîrhe rhwammubwîra^f *ebi isû lurhasag'ibona, n'ebi okurhwiri ku- rhasag'iyumva, n'ebirhasag'isôkera omu murhima gw'omuntu, birya byoshi Nyamuzinda arheganyizagya abarnuzigira*. ¹⁰ Bulya rhwe Nyamuzinda abimanyisize n'Omûka gwâge; na Mûka ye vûlula byoshi, ciru n'amahwe ga Nyamuzinda. ¹¹ Omu

^c**1.17** Obwenge bw'enderho: Okukolesa obwenge bw'obukengere bwirhu bwône; kuli kulahira okugera omu njira Nnâmahanga yêne arhutwîrîre.

^d**1.19** : Iz 29, 14

^e**1.31** : Yer 9, 23

^f**2.9** : ebi isû lirhasag'ibona n'irhwirhi lirhasang'iyumva... : Iz 64, 4.

bantu ka hali oyishi eciba omu muntu okuleka omûka gwâge? Kwo n'okwo, ntâye oyishi amahwe ga Nyamuzinda okuleka Omûka gwa Nyamuzinda. ¹² Ci rhwono, arhali mûka gw'en'igulu rhwahabirwe, ci Mûka gwa Nyamuzinda, Iyo rhumanya enshôkano Nyamuzinda arhugabîre. ¹³ Na nka rhwaziderha, rhurhaziderha omu iderha lyayigîrizibagwa n'obushinganyanya bw'abantu, ci omu iderha rhwayigîriziba-gwa na Mûka; ye manyîsa eby'omûka omu iderha ly'omûka. ¹⁴ Omuntu ocîku-bagira oku bwêge yênene, arharhimanya ebirhenga emwa Mûka gwa Nyamuzi-nda, bulya kuli ye liri isirhe, arhankanabimanya, bulya ebyo bimanyikana n'oburhabâle bwa Mûka. ¹⁵ Omuntu ocîkubagira Mûka yêhe, atwa emmanja za ngasi byoshi, ci yêhe arhatwîrwa na ndi. ¹⁶ Ndi okola omanyire ebi Nyakasane agererîze, akaderhaga mpu amuhanûla? Ebi Kristu agerêrîze rhwêhe rhubi-gwêrhe⁹.

3

¹ Bene wirhu, niehe ntahasha okummushambâza nka bantu bac'ikubagira Mûka, ci nka bantu bac'ikubagira eby'omubiri, nka bâna barho muli Kristu. ² Mpyuhyu nammuhîre nti munywe, ci ntammulisagya biryo bizibu; bulya murhankashubir'ibigala; ciru na buno murhankashub'ishasha, ³ kulya kuba mucici'ikubagira eby'omubiri. Oku haciri obwâgalwa n'akadali ekarhî kinyu, k'erhi murhaciri bantu bac'ikubagira eby'omubiri obwo, k'erhi n'olugendo lwinyu lurhali nka lwa bantu kwône obwo? ⁴ Bulya mubwîrana, mpu: «Niono, ndi wa Paolo», n'owundi, mpu: «Nani, Apolo ye ndikwo», ka kurhali kwa bantu kwône okwo?

Omukolo gw'abaja-bugo

⁵ Apolo aligi cici? Na Paolo aligi cici? Bashizi bammuhisagyakwo obuyemeêre, na ngasi muguma wa muli bo nk'oku Nyakasane amushobôzize. ⁶ Nie ono nazindaga nahinga, Apolo adômera; ci Nyamuzinda ye wâkuzize emburho. ⁷ N'ohinga arhali cici, n'odômera kwo na kwo, ci okuza emburho yêne Nyamuzinda. ⁸ Ohinga n'odômera bo baguma, ci ngasi muntu ayish'ihembwa nk'oku anakozire. ⁹ Bulya kugwâsa rhugwâsa Nyamuzinda; muli ishwa lya Nyamuzinda, muli bûbake bwa Nyamuzinda.

¹⁰ Nk'oku nanal'impîrwe enshôkano ya Nnâmahanga, naj'aho, nabanda ibuye lirhanzi omu ciriba, nka kula omûbasi mwinja anajira. Owundi ayubakirakwo. Ci ngasi muguma alole bwinja kurhi ayûbasirekwo. ¹¹ Bulya ntaye wankabanda ecindi ciriba kuleka ecihali, kwo kuderha Yezu Kristu. ¹² Erhi omuntu ankayûbakirakwo eco ciriba n'amasholo, erhi n'ebyûma, erhi n'a-mabuye g'engulo ndârhi, erhi n'emirhi, erhi n'obukere, nisi n'obwâsi, ¹³ omu-kolo gwa ngasi muguma gwanayish'ibonekana. Olusiku lwanaguyêrekane, bu-lyo olwo Lusiku omu muliro lwayish'imanyirwa, n'ogwo muliro gwo gwâma-nyîse omulimo gwa ngasi rnugurna nk'oku gunali. ¹⁴ Obûbake bw'ornuntu erhi bwankasêra oku ciriba, nnabo anahâbwa oluhembo. ¹⁵ Obûbake bw'omuntu erhi bwankagulumira, nnabo anahona; yehe anacira yêne, cikwône nka owagera omu bwihîrà.

¹⁶ Ka murhamanyiri oku muli nyumpa ya Nyamuzinda n'oku Omûka gwa Nyamuzinda gummulimwo? ¹⁷ Erhi hankajira owashâba aka-Nyamuzinda, Nyamuzinda anamushabûla. Bulya aka-Nyamuzinda kaba katagatifu, n'ako ka-Nyamuzinda, mwe ko.

Amahano

¹⁸ Ntâye ocîrhebage yêne! Muli mwe erhi hankajira owacîkebwa mpu ali mushinganyanya omu masû g'eri igulu, acîjire musirhe ly'aba mushinganyanya; ¹⁹ bulya obushinganyanya bwa mw'eri igulu buba isirhe omu masû ga Nyamuzinda. Kuyandisirwe, mpu^h: «Ye gwakiza

⁹ **2.16** : nkaba co canarhumire abwîra abaganda oku bali bîra gâge, lola Yow 15, 15.

^h **3.19** Abarhimanya anabagwârhe omu mirhego y'amenge gabo, Ayu 5, 13

abashinganyanya omu mirhego yabo»; ²⁰ na kandi, mpu: «*Nyakasane ayishi enkengêro z'abashinganyanya»;* *arhahabiri oku ziri za busha.* ²¹ Ntyo, ntâye ocikuzizagye irenge ly'abantu; bulya byoshi biri binyu: ²² abe Paolo, abe Apolo, abe Kefa, libe igulu, bube buzîne erhi lufù, bibe by'ene erhi b'irhondo, byoshi biri binyu; ²³ ci mwoyo mubà ba Kristu, na Kristu abà wa Nyamuzinda.

4

¹ Kuziga kukwanine barhulole nka barhumisi ba Kristu, nk'abarhumirwe naye okugabira abantu amahwe ga Nyamuzinda.^j ² Neci, bahunu abarhumisi, kuli kuba nkubagirwa. ³ Niehe ntankababala erhi, nankaderhwa mwinja erhi mubi ninyu, nisi erhi aha ngombe y'abantu. Nani niene ntankacîtwîra olubanja. ⁴ Omurhima gwâni ntâco guntumuzize, ci arhali kwo kuderha oku ndi mwêru-kwêru. Omutwi w'emmanja wâni, ye Nyakasane. ⁵ Kuziga murhatwaga olubanja lwa bene dubaduba. Muleke Nyakasane ayishe, ye wash'imoleka ebifulike omu mwizimya, anabishûle emihigo eri omu murhima. Okubundi ngasi muguma ayish'ihâbwa na Nyamuzinda obukuze bumukwânîne.

⁶ Muli ebyo byoshi, bene wirhu, nacîjizire lwiganyo rhwe n'Apolo erhi mwe murhuma. Nalonzagya nti murhuyigirekwo ogu mugani : «Ntâco kulusha ebyayandisirwe», Iyo harhajira owacîbonera muguma mpu alushire owundi; ⁷ Ndi wakuhâga ecirhuma orhumânini n'abandi? Cici ojira orhahâbagwa? N'akaba kuhâbwa wacihâbagwa, câ cirhuma walimbira abandi nka kulya arhali kuhâbwa wahâbagwa? ⁸ Lero mukolaga muyigusire! Lero mukolaga muli baga-le! Buzira rhwe mukola bâmi! Ciru mucibâga bâmi, nirhu rhukayîma haguma ninyu! ⁹ Bulya, kwo ncîkebirwe, Nyamuzinda arhujizire bikabulirwa, rhwe ntu-mwa, nk'abatwîrwe okufa. Neci, rhwabîre masheka omu masû g'igulu na bamalahika n'abantu: ¹⁰ Rhwono rhuli basirhe erhi Kristu orhuma, ninyu muli bîrhonzi muli Kristu; rhwono rhuli ngonyi, ninyu muli ba-misi; mwoyo muli bakengwa, nirhu bagaye. ¹¹ Ciru na buno rhuli bufa n'ishali, n'enyôrha, n'oku- bula ehi rhucibwîsire; rhudwîrhe rhwalibuzibwa, na ntâho rhujira rhwankaha-nda. ¹² Rhudwîrhe rhwarhindibuka n'okukola n'enfune zirhu. Badwîrhe barhujâcira, nirhu rhuhahe obwanga; badwîrhe barhulibuza, nirhu rhucîhumbire; ¹³ badwîrhe barhubêshera, nirhu rhwanarhûliriza. Rhwabirage nka bijandagwa by'igulu na nka camvu ca boshi kuhika ene.

¹⁴ Ntayandisiri ebyo nti mmubonêse nshonyi, ci kuderha nti mmukalihire kulya omuntu akalihira abâna bage bazigirwa. ¹⁵ Bulya ciru wankajira balezi bihumbi n'ebihumbi muli Kristu, basho barhali banga. Neci, niene nammuburhaga n'Emyanzi y'Akalembe muli Yezu Kristu. ¹⁶ Mmuhunyire, mâshi mwe mukonkwa, mushimbe olwiganyo lwâni. ¹⁷ Co canarhumaga nammurhumira Timoteyo, mugala wâni ntonya n'okwânîne okucîkubagirwa muli Nyakasane; a-mmukengêza oku nyôrha n'oku nyigîriza muli Kristu, kulya nanyigîriza hoshi hoshi omu Ekleziya zoshi.

¹⁸ Erhi bacîkêbwa mpu nkaba ntayisha emwinyu, baguma - babirigirhana n'obucîbone. ¹⁹ Cikwône ndi hofi h'okummuyishira, Nyakasane akulonza; niene namanya abo babirigirhîne n'obucîbone, nabamanyira kw'ebi bankahash'ijira, ci arhali oku binwa byâbo. ²⁰ Bulya Obwami bwa Nyamuzinda burhaba omu binwa, ci omu bijiro. ²¹ Cici mucîshozire? Ka mulonzize mmuyishire n'eminyuli, nisi erhi mulonzize nysishe n'obuzigire n'omurhima gw'obutudu?

ⁱ3.20 : aha halinzir'ishusha, Lul 93 (94), 11.

^j4.1 : Amahwe ga Nymuzinda bwo buhirhi bwoshi bw'enyigîriza n'obuzîne Larha Nnâmahanga amanyisize anashobôza abantu. Omu katekisimu bakâg'idôsa, mpu: «Myanzi ya Kalembe ehi Yezu arhubwîzire? Ishuzo, mpu: « Emyanzi y'Akalembe Yezu arhubwizire yeyi: Nyamuzinda ye Sho omuzigira, alonzize muyôrhe nka bâna bâge hano igulu.»

5

Murhenze obubî ekarhî kinyu

¹ Emyanzi ejire yarhenga emwinyu, bya nshonyi byône byône, ciru na birya birhajirwa omu bapagani, kuhika muguma muli mwe ayanka muk'ishe! ² Erhi munadwîrhe mwabirigirhana n'obucîbone obwo! ahâli h'okuja omu mishîbo, ly'oyo muntu wajiraga ntyo ammurhengamwo! ³ Niehe, ciru akaba ntali muli mwe n'omubiri, ndi muli mwe n'omûka, n'olw'oyo muntu wajiraga ntyo, mîra nalutwâga nka kulya ho nali. ⁴ Kukwânîne, oku izîno lya Nyakasane Yezu, rhuje haguma, mwoyo n'omûka gwâni, haguma n'obuhashe bwa Nyakasane Yezu ⁵ n'oyo muntu akwêbwe Shetani, omubiri guherêrekere, ly'omûka gwâge gucira Olustku lwa Nyakasane^k.

⁶ Obucîbone bwinyu burhali bwo! Ka murhamanyiri oku hya-bunya-lwango hisungunu hinarhume omugati gwarhunduka? ⁷ Mucisêze, mucirhenzekwo engezo nkulukulu, muhidue mugati muhyâhya, bulya muli mugati gurhali- mwo lwango. Bulya Kistu, ye Mwana-buzi wa Basaka, abazîrwe. ⁸ Kuziga olusiku lukulu rhurhalujiraga n'engezo nkulukulu, nisi erhi n'olwango lw'obubî n'olw'obulyâlya, ci n'omugati muhyâhya gurhalimwo lwango^l, gwo murhima gucîre n'ogw' okuli.

⁹ Omu maruba^m, erhi nyandika nti mumanye mwankashangîra n'abarhaba nshonyi, ¹⁰ ntaderhaga kuguma oku bumaguza ba mw'eri igulu, nisi erhi abazi-gira ebirugu by'en'igulu n'ebishungu, erhi abaharâmya ebiremwa. Acibaga ntyo, murhankacibezire en'igulu. ¹¹ Nammuyandikîre nti mumanye mwa-nkakômera ngasi yeshi oderhwa mwene wirhu akaba ali mumaguza, nisi erhi akaba azigira ebirugu by'en'igulu, erhi aharâmya ebiremwa, akaba asîma okujâcirana, nisi erhi akaba aba mulalwe erhi cishungu; omuntu wa bene oyo, ciru mumanye mwankalira haguma naye. ¹² Abali embugaⁿ, cici mbashimbîre nti nabatwîra olubanja? Kali abali omu ndalâla bo mutwîra olubanja ninyu? ¹³ Abali embuga, Nyamuzinda wâbatwîre olubanja. Omubî mumurhenze ekarhî kinyu .

6

Okurhajîsa bene winyu lubanja aha ngombe y'abapagani

¹ Owa muli mwe erhi aciba agwêrhe olubanja boshi n'owâbo, k'anaderhage mpu aluhêka aha ngombe y'endyâlya^o ahâli h'okuluhêka aha ngombe y'abashinganyanya? ² Nkabaga murhamanyiri oku abashinganyanya^p bo bayish'itwîra igulu olubanja. N'akaba mwe mwayish'itwîra igulu olubanja, ka murhakwânîni okutwa ezo mmanja za busha-busha? ³ Ka murhamanyiri oku rhwayish'itwîra bamalahika olubanja? Emmanja za hano igulu ka

^k**5.5** : Oyo mukristu mubî ali mukage omu Ekleziya: anakola ahîrwe Shetani mpu amuhane. Ci ahâbirwe obwo buhane mpu lya acîyunjuza, lya n'omûka wâge guyish'icunguka . 5 12: Kwo kuderha abarhah omu mulala gw bmcz!

^l**5.8** : Emwa Abayahudi , bakâg'ikabulira omugati gwa mîra oku lwa Basâka, barhâlyaga ogu-rhali mugati muhyâhya gurhalimwo lwango erhi ngezo . Oku mukristu, omugati gwa mîra, zo ngeso mbî n'omuhyâhya gwo murhima muhyâhya guli nk'ogwa Nnawirhu Yezu Kristu.

^m**5.9** : Ago maruba marhanzi gahezire.

ⁿ**5.12** : Abali embuga: Kwo kuderha abarhali omu mulala gw'Abemêzi, omu Ekleziya.

^o**6.1** : Ezo ndyâlya, bo batwî b'emmanja barhali bemêzi, bo bapagani barhajira bushinganyanya.

^p**6.2** : Abashinganyanya bayish'itwîra igulu olubanja, haguma na Kristutu, ye mutwî w'emmanja mukulu.

zirhuyabirage? ⁴ Nka mulikwo olubanja, mwehe munaluhêkerage balya Ekleziya egaya mpu balutwe! ⁵ Nkudesire nti lero enshonyi zimmugwârhe! Kuziga murhalimwo mugula wankafunga bene wâbo! ⁶ Onabonage omukristu ahêka owâbo mukristu aha ngo-mbe, n'okwo embere z'abapagani! ⁷ Kunakola kuhimwa okwo, erhi muhêkana aha balume mwene na mwene. K'erhi murhaleka bakammunyaga erhikwo? ⁸ Ci mwehe mubage mwe mujira okurhashingânini, mubage mwe munyaga abinyu, n'obwo bali bene winyu!

⁹ Ka murhamanyiri oku abajira okurhashingânini barhakayîma omu Bwami bw'empingu? Mumanye mwankacîrheba! Oli abajira eby'enshonyi, oli abaharâmya ebiremwa, oli abagonyi, oli ab'engeso mbî, oli entazi, ¹⁰ oli ebisha-mbo, oli abasîma eby'en'igulu, oli abalalwe, oli abakajâcira abâbo n'ebishu-ngu, abo boshi barhalimwo owayîme omu Bwami bwa Nyamuzinda. ¹¹ Okwôla baguma muli mwe bakuli. Ci mwacîshusire, mwacêsîbwe, mwajizirwe bêru--kwêru oku izîno lya Nyakasane Yezu Kristu n'omu Mûka gwa Nyamuzinda wi-rhu.

Mukaz'iyâka eby'enshonyi

¹² «Ntâco ntagwêrhi obuyemêre bw'okujira»; ci arhali byoshi bigwêrhe akamalo, «Ntâco ntagwêrhi obuyemêre bw'okujira^q», ci niono ntankalonza okuba mujâ wa kantu kalebe. ¹³ Ebiryo biri bya nda, n'enda eri ya kulya; ci Nyamuzinda ayashabûle enda n'ebiryo. Ci omubiri gwôhe gurhali gwa kujira eby'enshonyi; ci guli gwa Nyakasane, na Nyakasane ali wa mubiri. ¹⁴ Na Nyamuzinda wafulaga Nyakasane, ânarhufûle nirhu n'obuhashe bwâge.

¹⁵ Ka kuhaba muhabire oku emibiri yinyu biri birumbu bya Kristu? Njag'iyanka ebirumbu bya Kristu, mbijire birumbu bya mukazi wa cirala? Kubêsha! ¹⁶ Nisi ka kuhaba muhabire oku olungana n'omukazi w'ecirala, banashube mubiri muguma bo naye? Bulya kudesirwe, mpu^r: «*Bombi bashuba mubiri muguma.*» ¹⁷ Ci olungana na Nyakasane yehe, anashube mûka muguma gwône bo naye. ¹⁸ Kaz'imuyâke eby'enshonyi! Ngasi câha omuntu ankahash'ijira, cirharhenga omu mubiri gwâge. Ci ojira eby'enshonyi, yehe mubiri gwâge ahemukira. ¹⁹ Nkabaga murhishi oku omubiri gwinyu kali ka-Nyamuzinda ka Mûka Muta-gatifu ommubamwo; oyu mwahâbagwa na Nyamuzinda, n'oku murhaciri binyu mwene? ²⁰ Bulya kugulwa mwaguzirwe! Kuziga muhe Nyamuzinda irenge omu mibiri yinyu.

7

II. Enyigîrizo za ngasi lubero

Obuhya n'obulamba

¹ Rhulolage birya mwanyandikiraga. Kuli kwinja omulume arhahume oku mukazi. ² Cikwône akaga k'okujira kubî karhumire, kukwânine ngasi mu-lume abe na mukâge, na ngasi mukazi abe n'iba. ³ Omulume ajire ebi arhegisirwe okujirira mukâge, naye omukazi ajire ebi arhegisirwe okujirira iba : ⁴ Omukazi nta buhashe agwêrhe oku mubiri gwâge, ali w'iba. Omulume naye kwo na kwo, nta buhashe agwêrhe oku mubiri gwâge, ci ali wa mukâge. ⁵ Harhajiraga owalahirira owâbo; ci bombi banayumvanya, kuhika kasanzi kalebe, lyo mujira nsiku mwashenga. Okubundi mushub'ishubira haguma, Shetani alek'ibona igwarhiro ly'okummushumika erhi buzamba bwinyu burhuma. ⁶ Okwo ndesire lirhali irhegeko, ci kummufa lukogo. ⁷ Nankasimire boshi babe akâni; ci ngasi muntu ahâbwa na Nyamuzinda yâge yâge nshôkano, muguma eyi, owundi era.

⁸ Cikwône abalamba n'abakana mbabwîzire oku kuli kwinja kuli bo bayoôrhe akâni. ⁹ Ci bakaba barhankahash'icîlanga, baje omu buhya; bulya aha omuntu ankahya, ankaja omu buhya.

^q**6.12** : Ebyo binwa abantu babi bakag'ibiyumva n'okubikolêsa kubî.

^r**6.16** Aha hakengezize Murh 2,24.

¹⁰ Nabo abayankîne, alagi irhegeko mbahîre; caba arhali nie, ci Nyakasane : Omukazi amanye ankaleka iba. ¹¹ N'erhi ankamuleka, arhajaga oku wundi mulume, erhi bashub'iyumvanya bo n'iba. Naye omulume amanye ankahulusa mukâge.

¹² Abandi, niene mbabwîzire, arhali Nyakasane, nti: «Erhi mwene wirhu muguma ankaba agwêrhe omukazi orhali mwemêzi, n'oyo mukazi ayemêre okubêra bo naye, arhamuhulusagya.

¹³ N'erhi omukazi ankaba agwêrhe omu-lume orhali mwemêzi, n'oyo mulume ayemêre okubêra bo naye, arhamulekaga. ¹⁴ Bulyala omulume orhali mwemêzi acêsîbwe^s na mukâge, n'omukazi orhali mwemêzi acêsîbwe n'iba oli mwemêzi. Acibaga birhali ntyo, rhinga abana binyu banzinzire. ci buno bali bacêse. ¹⁵ Ci olya orhali mwemêzi^t erhi ankalonza okugenda, anagende; omu kwa bene okwo, olya mwene wirhu erhi mwâli wirhu barhali bashwêke: bulya Nnâmahanga ammuhamagîre mpu mulere n'omurhûla. ¹⁶ K'omanyire, we mukazi, erhi wâciza balo? K'omanyire, we mulume, erhi wâciza mukâwe?

¹⁷ Aha nyuma ly'okwola, ngasi muguma ayôrhe nk'oku Nyakasane anamu-gabîre, kulya anali erhi Nnâmahanga amuhamagala. Kwo nyigîriza ntyo omu Ekleziya zoshi. ¹⁸ Akaba lebe ali mukembûle erhi ahamagalwa, oyo amanye a-rhakulaga obukembuê bwâge. Orhali mukembûle amango ahamagalagwa, amanye ankaciziga bamukembûla. ¹⁹ Okukembûlwa kuli busha, n'okurhakembûlwa nakwo kuli busha; okushimba amarhegeko ga Nyamuzinda kwône. ²⁰ Ngasi muguma ayôrhe oku anali ayôsire erhi ahamagalwa na Nnâmahanga. ²¹ Ka wali mujâ erhi ohamagalwa? Orhacîyîrhiraga okwo. Ciru wankaba oha-shire okurhenga omu bujâ, olonze obunguke mw'obwo bwôrhere bwâwe bw'o-bujâ. ²² Bulya owali mujâ erhi ahamagalwa muli Nyakasane, Nyakasane amukuzire omu bujâ. Kwo na kwo, orhali mujâ erhi ahamagalwa, akola mujâ wa Kristu. ²³ Kugulwa mwâguzirwe! Mumanye mwakacîjira baja ba bantu. ²⁴ Bene wirhu, ngasi muguma abêre omu bwôrhere izû lya Nnâmahanga lyashangaga alimwo.

²⁵ Oku balamba, ntagwêrhi irhegeko lya Nyakasane ci ihano kwône nahâna, nka muntu okwânîne okucîkubagirwa oku bwonjo bwa Nyakasane. ²⁶ Ncîkebirwe, nti, oku kuli buno kurhumire, obwo bworhere bwo bukwânîne; neci, okwo kwo kuli kwinja oku ngasi muntu. ²⁷ K'oli mushwêke oku mukazi? Orhacilonzagya okushwêkûlwa. K'orhali mushwêke oku mukazi? Orhacilonzagya mukazi . ²⁸ Ci erhi wankayanka omukazi, orhajiziri câha; n'omunyere erhi ankayankwa, arhajiziri câha. Ci abo boshi bayumva amalibuko^u omu mubiri gwâbo, go nannonzize okummuyâsa. ²⁹ Ntya kwo mmubwîzire, bene wirhu: amango gayôfihire. Ntyo abagwêrhe abakazi , babe nka kulya barhabagwêrhi; ³⁰ abadwîrhe balaka, nka kulya barhalaka; abashagalusire, nka kulya barhashagalusiri; abagula, nka kulya barhagwêrhi bici; ³¹ abadwîrhe balya eri igulu, nka kulya barhadwîrhi balya. Bulya obusû bw'eri igulu burhimanga. ³² Nakasimire muyôrhe buzira malibuko. Omuntu orhagwêrhi mukazi, ashîbirira ebya Nyakasane, alonza kurhi ankasimîsa Nnâmahanga. ³³ Omuntu ogwêrhe omukazi, ashîbirira eby'en'igulu, alonza oku ankasimîsa mukâge; ³⁴ na ntyo ali muberemwo. Omukazi orhagwêrhi mulume n'omunyere, bashîbirira ebya Nyamuzinda, balonza okuba batagatifu omu mubiri n'omu murhima. Ci omukazi waherusire, ashîbirira eby'en'igulu, alonza oku ankasimîsa iba. ³⁵ Okwo nkudesire oku bunguke bwinyu, arhali kuderha nti mmuhire omu murhego, ci nti mmuhise omu bworhere bwinjinja, bulya buhà omuntu okusêra- kwo Nyakasane buzira okumugaba.

³⁶ Cikwône erhi omuntu ankakenga abonêsa omunyere wâge enshonyi omu kumuleka akulûluka, n'erhi ankabona oku okwo byanaba ntyo, ajire nk'oku alonzize; erhi nta câha ajizire:

^s**7.14** : Okulungana n'omwemêzi, kuli nka kuja omu cinyabuguma c'abana ba Nnâmahanga; n'okuburhwa omu mulala gw'abakristu, kuli kuburhwa omu cinyabuguma ca Ekleziya.

^t**7.15** : Kwo kuderha omukristu muli bo, aleke orhali mukristu acîshoge okubêra haguma erhi nanga.

^u**7.28** : Malibuko g'obunyumpa.

amuleke ayankwe. ³⁷ Ci erhi omuntu ankasêra omu mihigo y'omurhima gwâge arhanasêzibwi na ndi, ci oku bulonza bwâge yêne ahige omu murhima okuyôrhana omunyere wâge, erhi ajizire bwinja. ³⁸ Ntyo owaha omwâli omulume erhi kwinja ajizire, n'orhamuhîri mulume erhi ajizire kwinja kulusha.

³⁹ Omukazi, oku iba anacirimwo omuka anali mushwêkere kuli ye; ci erhi iba ankafa, nyamukazi anashwêkûlwa, anahash'ija omu mw'oyu alonzize, cikwône muli Nyakasane^v.

⁴⁰ N'obwo, kwo mbwîne, anabona omurhûla kulusha erhi ankayôrha oku anali. Ncîkebirwe nti nani njira Mûka gwa Nyamuzinda.

8

Enshusho z'abazimu ziri busha; Nyamuzinda ali muguma yêne

¹ Oku gw'enyama zarherekirwe enshushano, rhumanyire oku rhweshi rhugwêrhe obwenge. Obwenge kurhûnza burhûnza, ci obuzigire bwo buyûbaka. ² Omuntu wacîkebwa mpu amanyire akantu, erhi arhacimanya nk'oku bi-kwânîne. ³ Ci erhi omuntu ankasîma Nyamuzinda, anamanyibwa^w na Nyamuzinda. ⁴ Kuziga oku gw'enyama zarherekîrwe abazimu, rhumanye oku enshu-shano y'omuzimu erhali cici en'igulu, na nta wundi Nyamuzinda kuleka olya muguma. ⁵ Bulyâla ciru hakaba banyamuzinda b'obwihambe^x emalunga na hano nshi, -na ntyo hali banyamuzinda banji banji na banyakasane banji banji-, ⁶ kwône kuli rhwe rhwene hali Nyamuzinda muguma yêne, ye Larha, ye na cisisi c'ebintu byoshi, ye mwanalemeragwa, na Nyakasane muguma yêne, ye Yezu Kristu, orhuma byoshi bihaba, onarhuma ruhaba.

Igwarhiro ly'obuzigire: okurhasârha abazamba

⁷ Cikwône obwenge burhali bwa boshi. Baguma, kulya kuba bakomerîre e-nshushano z'abazimu kuhika buno, banalye enyama z'enterekêro nka nterekeêre, na ntyo omurhima gwâbo, bulya guli muzamba, banayumva gwa mazinga. ⁸ Nanga, arhali ebiryo byo buhushegezaho Nnâmahanga. Erhi rhwankaba rhurhabîl'irikwo, rhurhaheze cici; n'erhi rhwankabiryakwo, nta bunguke. ⁹ Ci mumanye olugendo lwinyu muli okwo lurharhumaga abazamba basârhalâ. ¹⁰ Bulyâla, erhi omuntu ankakubona, we ogwêrhe obwenge, oli oku cîbo omu ngombe y'abazimu, k'okwo kurhali kuha oyo muzamba omurhima gw'okulya oku nyama zarherekîrwe abazimu? ¹¹ Na ntyo obwenge bwâwe bwanarhuma oyo muzamba ahera, oyo mwene wirhu Kristu afiraga! ¹² Omu kubîhira bene winyu ntyôla n'omu kubayâgaza omurhima gunali muzamba, Kristu mubîhîre. ¹³ Co cirhumire, erhi ankaba ebiryo byanarhuma mwene wirhu asârhalâ, nta-nkacifa nalîre enyama bundi, Iyo ntag'irhuma mwene wirhu ahirima!

9

Olwiganyo Iwa Paolo: kuhanûla Emyanzi y'Akalembe n'okucîbabaza

¹ Ka ntali ntagengwa? Ka ntali ntumwa? Ka mwoyo murhali mulimo gwâni muli Nyakasane? ² Akaba oku bandi ntali ntumwa, kuli mwe mwehe ndi yo; bulya mwoyo, mwe cimanyîso c'obugo bwâni muli Nyakasane. ³ Balya bakambêshera, oku mbashuzize kw'oku: ⁴ Ka rhurhankalya rhunanywe^y. ⁵ Ewe, ka rhurhankahash'ikulikirwa n'omukazi mwemêzi^z, aka ezindi ntumwa, n'aka

^v**7.39** okujira obuhya muli Nyakasane kw'omukana erhi mushumbalume: Arhankaja omu mw'orhali mukristu.

^w**8.3** : Okumanyibwa na Nyamuzinda, omu Mandiko matagatifu, kuli kurhona omu masû gâge.

^x**8.5** : Abo banyamuzinda n'abo banyakasane b'obwihambe bo bazimu.

^y**9.4** «kulya n'okunywa» omu kurhabâlwa n'abemêzi.

bene wâbo Nyakasane, n'aka Kefa? ⁶ Nkabaga rhwene rhweki, rhwe na Barnaba, rhwe rhurhayemêrirwi okurhakola? ⁷ Musirika ohi olyûla yêne omu- kolo gwâge? Ndi ohinga omuzabibu arhanalye oku mburho yago? Ndi oyabula obuso arhananywe oku marha g'obwo buso?

⁸ K'okwo ndesire Iiri iderha Iya bantu kwône? k'irhegeko lyoki lirhakudesiri? ⁹ Omu Irhegeko Iya Musa mwo kuyandisirwe, rnpu^a: «*Empanzi ehula emburho, orhayishwêkaga akanwa*». Ka Nyamuzinda anashibirire empa-nzi? ¹⁰ K'arhali rhwe rhurhumire aderha ntyo? Neci, okwôla rhwe kwaya-ndikiragwa: ohinga kukwânîne ahinge erhi analangalire, n'ohula emburho erhi analangalire oku ayigwêrhekwo ecâge cigabi. ¹¹ Obûla rhwamîraga aminja g'omûka muli mwe, ka kuligi kwa kusômeza erhi rhwankasarûla oku binyu by'en'igulu? ¹² Akaba abandi bagwêrhe obuhashe bw' okujira ntyo kuli mwe: ka rhurhabalushiri? Ci rhwehe rhurhakolêsagya obwo buhashe; ci rhunakaz'ilembere byoshi, nti Iyo rhurhag'ifukira Emyanzi y'Akalembe ka Kristu enjira. ¹³ Ka murhamanyiri oku abakola omu ka-Nyamuzinda, ka-Nya-muzinda kababîka, n'oku abakola aha luhêrero, kugabâna bagabâna n'oluhêrero? ¹⁴ Ntyo Nyakasane naye arhegesire mpu abaja bayigiriza Emyanzi y'Akalembe, babîkwe n'Emyanzi y'Akalembe.

¹⁵ Cikwône niehe nta buhashe ciru n'obuguma nakolêsize mw'agwo, ntanayandisiri ebyo byoshi nti Iyo mubinjirira. Nfê erhikwo ahali h'okuderha nti omuntu aheze irenge lyâni! ¹⁶ Bulya okuhanûla Emyanzi y'Akalembe lirhali igwârhiro Iya bukuze kuli nie; ntagwêrhi oku nankabula bwakujira. N'erhi nankaba ntayigîrizizi Emyanzi y'Akalembe, erhi namahera! ¹⁷ Acibaga ogwo mulimo ngujira omu kulonza kwâni, neci, singa nankwânîne oluhembo; ci akaba kurhali kulonza kwâni, kwo kuderha oku buli burhindisi nahabirwe. ¹⁸ Oluhembo lwâni luligi luhi? Lw'olu: omu kuyigîriza Emyanzi y'Akalembe, nyihâne buzira kuhembwa, ndeke okukolêsa obuhashe mpîrwe n'Emyanzi y'Akalembe.

¹⁹ Neci, n'obwo nali ntagengwa oku bantu boshi, nacîjizire mujà wa boshi, nti Iyo ncungula banji bwenêne. ²⁰ Omu Bayahudi nacîjizire Muyahudi, nti Iyo ncungula Abayahudi. Omu bantu barhegekwa n'Irhegeko, nacîjira muntu w'I-rhegeko, n'obwo ntali w'Irhegeko, nti Iyo ncungula abarhegesirwe n'Irhegeko^b. ²¹ Omu barhajira irhegeko, nacijira muzira-irhegeko, n'obwo ntali muzira-irhegeko Iya Nyamuzinda, bulya ntegesirwe n'irhegeko Iya Kristu, nti Iyo ncungula abarhajira irhegeko. ²² Nacîjira ngonyi omu ngonyi, nti Iyo ncungula engonyi. Nacîjira byoshi kuli byoshi, nti lukabà lufù, kakabà kalamo, kuhika ncizemwo baguma. ²³ N'ebyo byoshi Myanzi y'Akalembe mbijirira, nti Iyo nshangîra aminja gayo.

²⁴ Ka muhabire oku abajà mashigwè g'okulibirha, boshi balibirha, ci mugu-ma yêne ohâbwa oluhembo? Kuziga mulibirhe ninyu, Iyo muhâbwa oluhembo. ²⁵ Ngasi oja mashigwè analeke byoshi. Kuderha mpu ahâbwe obukuze bwa lusiku luguma. Rhwehe irenge rhukolera liri ly'ensiku n'amango. ²⁶ Na nani kwo ndwîrhe nalibirha ntyo, arhali aka orhamanyiri emunda ayêrekîre; kwo ndwîrhe nalwa ntyo, arhali aka owashurha omu cirêre. ²⁷ Omubiri gwâni na-ngubambule, ngujire cifa, nti nakaba namabwîriza abandi nnarnbul'itumula.

^{9.5} : Oyo mukazi mwemêzi (ἀδελφὴν γυναικα mukazi mwâli wirhu omu buyemêre) wakâg'ikulikira entumwa, ali wa kubarheganyiza ebikwanîne, Iyo barhag'iheza amango n'okushîbirira ebiryo n'enyambalo.

^a9.9 : Lush 25,4.

^b9.20 : Irhegeko Iya Musa eryo badesire ahâla.

Obwirhonzi n'olwiganyo lw'Israheli

¹ Bulya, yagi bene wirhu, ntalonza muhabe: balarha boshi bakag'ilangûlwa enjira n'ecitu, boshi bayikiraga enyanja, ² boshi bacêsibwa muli Musa omu citu n'omu nyanja, ³ boshi balya kalyo kaguma k'enyanya, ⁴ bana-nywa boshi cinyôbwa ciguma c'enyanya. Bakag'inywa oku mîshi g'omu ibuye ly'enyanya lyâli libalusize; n'eryôla ibuye lwâli lwiganyo lwa Kristu^c. ⁵ Cikwône banji muli bo barhasimîsagya Nnâmahanga; kwarhuma emibiri yâbo yalambama omu mpinga. ⁶ Ebyôla byâbîre mpu lyo rhubonerakwo olwiganyo, mpu lyo rhulek'iba n'enyifinjo mbî akâbo. ⁷ Murhagashanizagya enshushano z'abazimu aka baguma muli bo, kulya biyandisirwe, mpu^d: «*Olubaga lwatamala mpu balye bana-nywe, okuhandi banacyimuka mpu basâme*». ⁸ Rhumanye rhwankajira eby'e- nshonyi aka baguma muli bo; bahungumukamwo bihumbi makumi abiri na bisharhu omu lusiku luguma. ⁹ Rhurharhangulaga Nyakasane aka baguma muli bo; enjoka zabaherêrekeza^e. ¹⁰ Murhacidudumaga aka baguma muli bazigululwa na Kaheza^f.

¹¹ Ebyo byoshi byabayishîre mpu bibe lwiganyo, byanayandisirwe mpu rhubonereho, rhwe rhwahika omu nsiku nzinda^g. ¹² Ntyo, ocîkebirwe mpu ayîmanzire, amanye ankahirima. ¹³ Nta mango musag'igwârhwâ n'amashumi galushire emisi y'omuntu. Akanwa ka Nyamuzinda karhagaluka; arhankaziga mwashumikwa okulushire emisi yinyu. Ci haguma n'amashumi, ammuha oku mwagafuma n'emisi mwagagalamwo .

Ebiryo by'enterekêro. Okurhayinjibana n'abagashâniza abazimu

¹⁴ Co cirhumire, yagi bîra bâni, muyâke okugashaniza enshushano z'abazimu. ¹⁵ Nammushambâza kulya omuntu ashambâla n'abantu bagwêrhe obukengêre mwene muyumve oku ndesire. ¹⁶ Akabehe k'omugisho rhugisha , ka burhali bushangîre bw'omuko gwa Kristu? Omugati rhubega, ka burhali busha-ngîre bw'omubiri gwa Kristu? ¹⁷ Kulya kuba omugati guli muguma gwône, ciru rhukaluga, rhuli mubiri muguma gwône, bulya rhweshi rhushangîra ogwo mugati muguma. ¹⁸ Mulole Israheli^h nk'oku ali oku bworhere bw'omubiri. Ka abalya ebi barherekêraga erhi barhalungîni n'omulinzi barherekêreragaho? ¹⁹ Kwo kuderha kurhi okwo? Ka kuli kuderha oku enyama barherekîre enshu-shano ziri kantu? Nisi ka kuligi kuderha oku enshushano kali kantu? ²⁰ Nanga! Ci ebi barherekêra, bashetani babirherekêra, ci arhali Nyamuzinda birherekêrwa. Ntalanonza mushangîre n'abashetani. ²¹ Murhakanywêra oku kabehe ka Nyakasane, mukanashub'inywêra oku kabehe k'abashetani. Murhankasha-ngîra ecîbo ca Nyakasane, mukanashub'ishangîra ecîbo c'abashetani. ²² Nkabaga kutula rhwalonza okutula obwâgalwa bwa Nyakasane? Ka kulusha rhumulushirage misî?

^c**10.4** : Akalyo k'enyanya, gwo mâna, n'ecinyobwa c'enyanya, go mîshi garhengaga omu ibuye. Amâna n'amîshi g'omu ibuye, biri lwiganyo lw'Obukanstiya.

^d**10.7** : Lub 32, 6.

^e**10.9** enjoka zabaherêrekeza: Mib 20-21; erhi bagalamira enjoka y'omulinga bafuma; lwiganyo Kristu acishozire: Yow 3, 14.

^f**10.10** : Lush 9, 8, okuciduduma: Lub 16.

^g**10.11** : Ensiku nzinda gwo ganôla mango, kurhenga okuyisha kw'Omucunguzi kuhika okuyu-rha kw'igulu.

^h**10.18** : Israheli w'obworhere bw'omubiri, ye Israheli w'en'igulu, Israheli w' ababula-buyemêre. Ekleziya yo Israheli wa Nyamuzinda, Israheli w'abemêzi, Israheli w'okunali.

Okurhasârhaza

²³ «Ntaco ntagwêrhi obuyemere bw'okujira»; ci arhali byoshi bigwêrhe akamalo. «Ntaco ntagwêrhi obuyemêre bw'okujira»; ci arhali byoshi biyûbaka. ²⁴ Ntaye olonzagye obunguke bwâge yêne, ci alonze obw'abandi. ²⁵ Mulye ngasi byoshi baguza omu cibuye, buzira kudôsa erhi kuyôboha omurhima gwayish'immulya kurhuma. ²⁶ Bulya igulu liba lya Nyakasane n'ebimuba byoshiⁱ. ²⁷ Erhi omuntu orhali mwemezi ankakuhamagala okanayemêra okuja e-mwage, onalye ngasi hyoshi akakusholôlera, buzira kudôsa erhi kuyôboha omurhima gwayish'ikulya kurhuma. ²⁸ Cikwône erhi ankakubwîra, erhi: «Ebi byarherekîrwe abazimu», orhabiryagakwo, erhi olya wakubwîraga orhuma bo n'omurhima gwâge. ²⁹ Omurhima ndesire, guruhali ogwâwe, ci ogw'owundi. Bulya cici cankarhuma nie ntagengwa narhegekwa n'omurhima gw'owundi muntu? ³⁰ Erhi nankalya akantu nanavuga Nnâmahanga omunkwa, cici cankacirhuma nagayirwa akantu ndwîrhe navugira omunkwa? Okujira byoshi oku izino lya Nyakasane n'okuha abandi olwiganyo lwinja. ³¹ Kuziga kubire kulya, kubire kunywa, na ngasi hyoshi mwankajira, byoshi mubijire oku kukuza Nnamaha nga. ³² Mumanye mwankasarhaza Abayahudi, nisi erhi Abagereki, nisi erhi Ekleziya ya Nyamuzinda, ³³ nk'okfila niono nciseza okusimisa boshi omu ngasi kantu. Ntalonza bunguke bwani, ci bunguke bwa banji, nti lyo bacunguka.

11

¹ Munyige nk'okûla nani nyiga Kristu.

Oku abakazi bakwânîne okuyôrha

² Mmusîmire bulya omu ngasi kantu munankegêre, na bulyâla munakashi-mba emigenzo nammusigiraga. ³ Cikwônene nnonzize mumanye oku ngasi mulume Kristu ye Nnawâbo; n'omukazi nnawâbo ye mulume; naye Kristu nnawâbo ye Nyamuzinda. ⁴ Omulume washenga erhi owalêba^j n'irhwe libwîke, anabonêsa nnawâbo enshonyi. ⁵ Ci naye omukazi washenga erhi owalêba n'irhwe lirhali libwîke, anabonêsa nnawabo enshonyi; bulya erhi kw'ali nk'ohalanguzîbwe. ⁶ Omukazi erhi ankaleka okucîbwika irhwe, amomagwe n'emviri nazo! Ci akaba ziri nshonyi oku mukazi okukûlwa emviri erhi okuhalanguzibwa irhwe, abwîke irhwe lyâge!

⁷ Omulume yehe kurhakwânîni acîbwike irhwe, bulya ali nshusho anali bulangashane bw'irenge lya Nyamuzinda. Naye omukazi ali bulangashane bw'irenge ly'omulume. ⁸ Bulyâla arhali omulume ye warhengaga oku mukazi, ci omukazi ye warhengaga oku mulume; ⁹ arhanali omulume ye walemeragwa omukazi, ci omukazi ye walemeragwa omulume. ¹⁰ Okwôla kwo kurhumire kukwânîne omukazi ayambale omu irhwe ecimanyîso c'obukulu bw'iba erhi bamalahika^k barhuma. ¹¹ Câba, muli Nyamuzinda, nta mulume buzira mukazi, na nta mukazi buzira mulume. ¹² Bulyala, neci, omukazi oku mulume arhengaga, ci n'omulume naye mukazi omuburha, na byoshi kuli Nyamuzinda birhenga.

¹³ Lero mwene mulutwe. Ka kukwânîne omukazi ashenge Nnâmahanga n'irhwe lirhali libwîke? ¹⁴ K'obworhere bw'omuntu bwone burhammuyigîriza oku ziri nshonyi oku mulume okujira emviri ndîri-lîri, ¹⁵ ci oku mukazi liri irenge okujira emviri ziri ntyo? Bulya ahabagwa emviri mpu

ⁱ **10.26** : Lul 23,1.

^j **11.4** : Okulêba kuli kuderha n'obuzibu bwa Mûka Mutagatifu ebinwa by'okuhanûla abandi n'okubarhabâla, okusoma omu mirhima n'okumanyîsa ebyayish'iba.

^k **11.10** : Bamalahika bo bali nka balanzi b'omurhûla omu ndêko z'abemêzi; okuderha oku bamalahika bali aha ab'emêzi bali omu ndêko, kuli kuyemêra kulya Yezu aderhaga oku amango babiri erhi basharhu bakacîgusha omu izino lyâni nani nanaba ekarhî kâbo. Nnâmahanga bamalahika akolêsa okuyegera abantu; lola ya Gabriyeli, Rafaeli na Mikaele; na bamalahika b'abana bakabona obusu bwa Nyamuzinda burhahusa, Mt 18, 10.

zibwîkire irhwe lyâge. ¹⁶ Hakabâga osîmire okuja kadali, rhwehe rhurhakomerera kwa bene okwo, n'Ekleziya za Nyamuzinda zirha kukomera.

Ishêga Iya Nyakasane

¹⁷ Obûla ndwîrhe nammuhanûla, (lekagi mmubwîre oku) ntammusîmiri bulya okuja kwinyu haguma kurhammujirira minja, ci mabî. ¹⁸ Burhanzi, nayumvîrhe mpu amango muli haguma omu ndêko, muli mwe hanabe abaciberûla, n'okwôla nkuyemîre obwo, ci arhali kwoshi. ¹⁹ Neci, kukwânîne habe empiriri muli mwe, Iyo abantu b'enkomedu zikomîre bamanyikana. ²⁰ Mwehe erhi mwac'ija haguma, kurhaciri kuderha mpu mulye Ishêga¹ Iya Nyakasane. ²¹ Bulya erhi muhika oku cîbo, nta kucilinda abandi, ci ngasi muguma ajekwo alya ebyage yêne; na ntyo oku baguma bafa n'ishali, abandi erhi balalusire. ²² Nkaba- ga murhajira emwa binywe mwankalira munanywe? Nisi erhi kugaya Ekleziya ya Nyamuzinda n'okulimbira abarhagwêrhi bici? Kurhi nammubwîra lero? Ka mpu mmukuzagye? Nanga, ntammukuzizi kuli okwo.

²³ Neci, nani ebi nabwiragwa na Nyakasane byo nammuyigirize: Obudufu Nyakasane Yezu agwarhagwamwo, ayanka omugati, ²⁴ n'erhi aba amavuga omunkwa, agubega, erhi: «Eci guli mubiri gwani gwahanwa mwe murhuma; ninyu mukajira ntyo Iya munkengera». ²⁵ Kwo na kwo, erhi bayûs'ilya, anaciyanka akabehe, erhi: «Aka kabehe eri ndagâno mpyâhya y'omuko gwâni; mukajira ntyo ngasi kunywa Iyo munkengêra». ²⁶ Neci, ngasi kulya kw'ogu mugati na ngasi kunywa kw'aka kabehe, erhi mumanyîsize olufû Iwa Nyakasane, kuhika olusiku anayishe. ²⁷ Co cinarhumire, ngasi yeshi olya kw'ogwo mugati erhi o-nywa kw'ako kabehe ka Nyakasane arhanakwânîni, ayish'ijisibwa lubanja erhi mubiri n'omuko gwa Nyakasane birhuma.

²⁸ Kuziga ngasi muguma acije emurhima, agal'ilya kw'ogwo mugati ananywe kw'akwo kabehe. ²⁹ Bulya owalya n'okunywa arhanakengiri oku guli Mubiri gwa Nyakasane, erhi kulya alîre n'okunywa olufû lwâge. ³⁰ Eco co cirhumire muli mwe banji bali balwâla, n'abandi bali bazamba, na barhali banyi bafîre. ³¹ Acibâga rhucîja emurhima, rhinga rhurhahêkwa lubanja. ³² Nyakasane akarhuhêka lubanja erhi kurhukoma arhukoma, Iyo rhulek'ihanwa haguma n'igulu.

³³ Muyumvirhage obwo, bene wirhu, amango muyishire haguma omu Ishêga, munalindane.

³⁴ Erhi hankajira oshalisire, analîre aha mwâge, Iyo mulek'ijîra haguma okuyish'ihanwa. Ebindi niene nâbikomeza amango nâyisha.

12

Enshôkano za Mûka Mutagatifu

¹ Eby'enshôkano za Mûka Mutagatifu, bene wirhu, ntalonzize mubiha-be. ² Erhi muciri bapagani, ninyu mwene murhakuhabiri, mwakag'ibona bammusunikire ebwa nshushano z'orhuduma. ³ Co cirhumire nammubwîrakwo: nta muntu wankaba adwîrhe aderhezibwa na Mûka gwa Nyamuzinda akabul'iderha mpu «Yezu akahera», na ntaye wankaderha mpu «Yezu ye Nyakasane», arhanali oku buhashe bwa Mûka Mutagatifu.

Empiriri z'enshôkano n'obugula bwâzo

⁴ Neci, nshôkano za Mûka ziri za ngasi lubero; ci Mûka ali muguma yêne. ⁵ Hali na mbero nyinji z'oburhumisi, ci Nyakasane ali muguma yêne. ⁶ N'emikolo guli mwandu, ci Nyamuzinda anali muguma yêne okola byoshi muli boshi. ⁷ Cikwônene Mûka aciyêrekana muli ngasi muguma oku bunguke bwa boshi. Baguma bânîrwe na Mûka iderha ly'obushinganya, n'abandi bashobôla

¹**11.20** : Ishêga likengeza Irya Ishêga ly'olwa-Kani lutagatifu, erhi Mwâmi Yezu ajira Obukaristiya, anahà entumwa zage irhegeko ly'okukajira akâge. Abakorinti bakâg'irhang'ilya, bananywe embere ly'okurherekêra enterekêro y'Emisa.

iderha ly'obumanye muli oyôla Mûka muguma yêne. ⁹ Baguma bahirwe obuyemeêre muli oyôla Mûka muguma yêne, n'abandi enshôkano y'okufumya muli oyôla Mûka muguma yêne. ¹⁰ Hali owahabirwe obuhashe bw'okujira ebisômerîne, n'owundi ahâbwa enshôkano y'obulêbi; baguma bahîrwe enshôkano y'okumanya ebiri omu murhima, abandi enshôkano y'okumanya endimi, n'abandi enshôkano y'okuzihugûla. ¹¹ Ci ebyo byoshi bijirwa na Muka muguma yêne, ye nagabira ngasi yeshi enshôkano zâge nk'oku analonzize yêne.

Olwiganyo lw'omubiri gw'omuntu.

¹² Nka kulira omubiri guba muguma^m, erhi gunagwêrhe birumbu binji, na nka kulira ebirumbu by'omubiri biba mwandu, binabul'ijira mubiri muguma gwone, kwo Kristu naye ali. ¹³ Na nirhu Mûka muguma rhwabatizibagwamwo rhweshi; mpu lyo rhuba mubiri muguma gwône; Abayahudi n'Abagereki, abajà n'abarhali omu bujà, na mweshi Mûka muguma rhwanywesîbwe, . ¹⁴ Kwo binali omubiri cirhaba cirumbu ciguma cône, ci binji haguma. ¹⁵ Okugulu erhi kwankaderha, erhi: «Ntali kuboko; kuziga ntali w'oku mubi-ri», k'okwôla kunarhumage kurhaba kw'oku mubiri? ¹⁶ Nako okurhwiri erhi kwankaderha, erhi: «Obu ntali isù, kuziga ntali w'oku mubiri», k'okwôla kuna-rhumage kurhaba kw'oku mubiri? ¹⁷ Omubiri gwoshi gucibaga isù, singa okurhwiri ngahi kuba? Gwoshi gucibaga kurhwiri, izulu singa ngahi liba? ¹⁸ Caba Nyamuzinda agwisire ebirumbu byoshi byoshi ngasi ciguma omu mubiri nk'okuku anali alonzize. ¹⁹ Byoshi bicibaga cirumbu ciguma, omubiri singa ngahi guli? ²⁰ Ci ebirumbu biba binji, n'omubiri guba muguma. ²¹ Ntyo isu lirhankabwîra okuboko, erhi: «Ntakulagiririkwo»; irhwe nalyo lirhankabwîra amagulu, erhi: «Nta bulagirire bwinyu ngwêrhe». ²² Ciru ebirumbu by'omubiri rhubona birhajira nsimiko, byo rhulagîrerekwo kulusha. ²³ N'ebirhuderha mpu byo byankakengwa okunyi, byo rhukenga kulusha ebyâbo. Na ntyo ebirumbu rhubonera enshonyi byo rhukenga kulu-sha; ²⁴ ci ebirumbu rhurhabonera nshonyi nta bulagîrere bigwêrhe bw'okukengwa. Na Nyamuzinda, omu kulema omubiri gw'omuntu, ebirumbu birhajira lukengwa byo ahîre okukengwa kulusha, ²⁵ mpu Iyo omu mubiri mulek'iba obwiyungule, ci mpu Iyo ebirumbu bikaz'ishîbirirana. ²⁶ Cirumbu ciguma cikababala, ebindi birumbu byoshi binababale bo naco. Cirumbu ciguma cikaja irenge, ebirumbu byoshi binashagaluke haguma naco.

²⁷ Na ninyu muli mubiri gwa Kristu, munali birumbu ngasi muguma muli mwe. ²⁸ Omu Ekleziya hali aba Nyamuzinda ajizire: burhanzi ntumwa obwa kabiri balêbi, bwa kasharhu bigîriza; okuhandi ahiraho obuashe bw'okujira ebisômerîne, n'enshôkano z'okufumya, n'ez'okurhabâla abali omu bulagîrere n'ez'okurhegeka, n'ez'okuderha endimi za ngasi lubero. ²⁹ Ka boshi baligi ntumwa? Ka boshi baligi balêbi? Ka boshi baligi bigiriza? Ka boshi bajira ebisoômerîne? ³⁰ Ka boshi bagwêrhage enshôkano y'okufumya? Ka boshi baderha endimi? Ka boshi bahugûla endimi?,

^m**12.12** :Kulya omubiri gulunga ebirumhu gunabijira biguma, kwo Kristu naye alunga abakristu boshi anabajira baguma omu Ekleziya.

Obuzigire yo nshôkano elushire ezindi zoshi

³¹ Mulwîre eshôkano zikulîre ezindiⁿ. Ciru nankola nammuyêreka: enjira elushire ezindi zoshi.

13

¹ Ciru nankamany'ishambâla endimi z'abantu n'eza bamalahika, nka nta buzigire ngwêrhe, erhi kwo nandi mulinga muvuze, nisi erhi nka kula ecûma c'amarhale cikomombe cirhengamwo izù .

² Ciru nankaba ngwêrhe obuhashe bw'okulêba, nkanamanya amahwe goshi; n'amenge goshi; ciru nankagwârha obuyemêre bwimâna, bulya bwankamanyula entondo, nka nta buzigire njira, erhi nnandi busha. ³ Ciru nankagabira abakenyi ebi njira byoshi, omubiri gwâni ciru nankagufomeka wa ngulumira, nka nta buzigire ngwêrhe, erhi bunali busha.

⁴ Obuzigire burhûla;

obuzigire burhabâlana;

obuzigire burhayagalwa;

obu-zigire burhahalanjika ;

burhanacikunga;

⁵ obuzigire burhajira akantu karha-kwânini,

burhacîlongeza, burhaba burhe, burhanabîka mujina.

⁶ Obuzigire burhasîma okubî kukâba, ci busîma okwinja kukâba.

⁷ Obuzigire bubabalira byoshi, buyemêra byoshi, bulangalira byoshi, bunalemba byoshi.

⁸ Nta mango obuzigire bwâhwe. Ci amalêbi gohe kuyûrha gâyûrhe; endimi kuguguma zâgugume; amenge kuhirigirha gahirigirhe. ⁹ Bulya ebi rhuyishi biba bya bihimbi n'ebi rhulêba biba bya bihimbi. ¹⁰ Amango ebîmana byâyisha, eby'ebihimbi byanayegûka. ¹¹ Erhi nciri mwana murho, nakag'iganîra nka murhumba nakag'ikagerêreza nka murhumba, nanakarhimanya nka murhumba, ci erhi mbà mulume, naleka eby'eburho. ¹² Buno rhucidwîrhe rhwabonera omu cilolero olubwibwi lurhuli omu masù , ci ago mango rhwayish'ibona bwinjinjaa amasù omu masù. Buno obumanye bwâni buli bwa bihimbi, ci ago mango nâmanya nk'oku mmanyirweⁿ.

¹³ Buno obuyemêre n'obulangelire n'obuzigire ho biri oku binali bisharhu; cikwône muli ebyo ecikulîre ebindi bwo buzigire.

14

Empiriri z'enshôkano zigwêrhe amakwânane kuli boshi

¹ Mucisêze okubona obuzigire; mulongereze n'enshôkano za Mûka Mu-tagatifu, ci bwenêne enshôkano y'obulêbi. ² Bulyâla oderha omu ndimi mwandu, arhali bantu aderheza, ci Nyamuzinda. Ntâye omuyumva, ci anakaderhezibwa na Mûka ebirhankayumvikana. ³ Omuntu olêba yêhe, bantu aderheza, kuyigîriza ayigîriza, kuhanûla ahanûla, kurhûliriza arhûliriza.

⁴ Oderha ndimi nyinji, yêne ociyigîriza; olêba, ayigîriza endêko y'abemêzi. ⁵ Nta- nkabaga mweshi muderhe ndimi mwandu, nanasîma kulusha mulêbe; bulyâla olêba alushire oderha endimi, akaba owaderha endimi arhahugwîri, Iyo endêko y'abemêzi erhenzamwo enyigîriza.

⁶ Bene wirhu, erhi nankammuganîza omu ndimi, erhi kwinja kuci mmujirirage, akaba ntâco mmufulûlire, n'akaba ntâco mmumanyîsize, n'akaba ntâco mmulêbîre na ntâco mmuyigîrize?

⁷ Kwo biri ntyo ebirhajira buzîne, akarhêra erhi olulanga, erhi byankayumvisa izù; kurhi omuntu ankamanya bici akarhêra kazihire, nisi erhi olulanga, akaba amazù gâbyo garhatwîkanusiri bwinja? ⁸ Nagwo omushekera erhi izù lyâgwo lyankaba lirhatwîkanusiri, ndi wankashîbirira mpu aja oku bîrha? ⁹ Ninyu kwo n'okwo; erhi olulimi lwinyu lwankaba lurhadesiri ebinwa

ⁿ13.12 : Nka kulya Nyamuzinda ammanyire

bihumanusire, kurhi bankayumva ebi mudesire? Erhi omu cirere mudwîrhe mwaganîrira. ¹⁰ Omu igulu muli ntishi mpiriri inga za ndimi, na nta luguma lurhayumvikana. ¹¹ Ci erhi nankahaba eci enderho zidesire, nanaba munya-mahanga kuli olya waderha, n'odwîrhe waderha anaba munya-mahanga kuli nie. ¹² Ntyo ninyu, kulya kuba mudwîrhe mwalonza e-nshôkano za Mûka, mucisêze okulushana mulizo, Iyo endêko y'abemêzi erhe-nzamwo obunguke. ¹³ Co cirhumire, oderha endimi, akwânîne ashenge enshôkano y'okuzihu-gûla. ¹⁴ Bulya erhi nankashenga omu ndimi, omûka gwâni gwanashenga, ci nta bunguke obukengêre bwâni bwankakulamwo^o. ¹⁵ Kurhi omuntu ankajiraga o-bwo? Nanashenga n'omûka gwâni, nanashenga n'obukengere bwâni; nanayimba n'omûka gwâni, nanayimba n'obukengêre bwâni. ¹⁶ Caba erhi wankakuza Nnâmahanga omu mûka mwône^p, kurhi omuntu kwône ankashuza «Amen!^q» oku munkwa gwawe, arhanamanyiri bici odesire? ¹⁷ Neci, okuvuga omunkwa kwawe kuli kwinja, cikwône owundi arhankarhenzamwo enyigîriza. ¹⁸ Mvuzire Nnâmahanga omunkwa, bulya nanderhere omu ndimi kummulusha mweshi; ¹⁹ cikwône omu ndeko y'abemêzi, nsîma kulusha okuderha binwa birhanu n'obukengêre bwâni, Iyo nyigîriza abandi nabo, ahali h'okuderha bihumbi ikumi omu ndimi.

²⁰ Bene wirhu, murhabaga bâna barho nka mwarhimanya. Oku bubî, neci, mube bâna barho, ci omu kurhimanya, mube bantu bakulu. ²¹ Kuyandisirwe omu Marhegeko, mpu^r: «*Olu lubaga naluyigîriza n'abantu baderha olundi lulimi n'omu kanwa k'abantu b'ihanga, barhanayumvirhize obwo*», kwo Nyakasane adesire. ²² Kwo kuderha oku enshôkano y'endimi cinali cimanyîso, arhali oku bemêzi, ci oku barhali bemêzi; ci obulêbi bwôhe burhali bw'abarhali bemêzi, ci buli bwa bemêzi. ²³ Erhi Ekleziya yoshi yankaja haguma, n'erhi boshi bakaderhera mu ndimi, nabo abarhamanyiri kurhi bigenda erhi abarhali bemêzi erhi bankajamwo, ka barhankaderha mpu kusiraha musirahire? ²⁴ Ci erhi boshi bankaba badwîrhe balêba, n'erhi hankayisha orhali mwemêzi nisi erhi orhishi emunda bija, boshi banamuyâgîriza, boshi banamutwîra olubanja; ²⁵ ebifuhsirwe omu murhima gwâge byanafulûlwa. Obwo anaçîrhimba oku idaho, anayûbika obusû, aharâmpe Nyamuzinda, anaderhe, erhi: «*Okuli, Nnâmahanga ali ekarhî kinyu*».

Oku bakaz'ijira

²⁶ Kurhi rhwaderhaga, bene wirhu? Mukaja haguma, ngasi muguma anaba agwêrhe olwimbo, erhi enyigîriza, erhi obulêbi, erhi enshôkano y'okuderha e-ndimi, erhi ey'okuzihugûla. Ebyo byoshi bijirwe omu kulonza okuyûbaka. ²⁷ Akaba ndimi badwîrhe baderha, babe babiri erhi basharhu bone , banaderhe muguma muguma; na muguma ahugûle. ²⁸ Akaba ntaye wankahugûla, banahulike, barhaderhaga omu ndêko y'abemêzi; ngasi muguma aciderhese yêne, anaderhese Nnâmahanga. ²⁹ Abalêbi, babiri erhi basharhu baderhe, n'abandi bagere enderho zâbo. ³⁰ Cikwône, erhi muguma mwo balya bahali ankafûlûlirwa akantu, omurhanzi anahulike . ³¹ Bulya mweshi mwanahash'ilêba muguma muguma, Iyo boshi bayigîrizibwa banahâbwe omurhima. ³² Abalêbi kukwânîne barhegeke emyûka^s yâbo, ³³ bulya Nyamuzinda arhali Nyamuzinda wa kavulindi, ci wa buholo.

Nk'omu zindi Ekleziya zoshi z'abimâna, ³⁴ abakazi bakaz'ihulika omu ndêko ; bulya nta

^o**14.14** : Boshi banamubona emurhima, banamanya erhi ali mwinja erhi mubî.

^p**14.16** : Omu mûka mwône, erhi omu lulimi lurhamanyikini.

^q**14.16** Enyigîriza ziyerekire ecinwa cikulu « AMEN », lola nyabangere.com; «Amen» kuli kuderha «Neci ntyo» omu kufundika isala, erhi omuyemêra enyigîriza rhwayumvagya, kandi erhi omu kuderha oku olubanja lutwirwe bwinja.

^r**14.21** : Iz 28, 11-12.

^s**14.32** : Emyûka y'abalebi, bwo bumoleke babonamwo ebifulike n'ebyâciyisha. Omulêbi w'okuli kukwânîne arhabe nk'olimwo isirhe, ci arhegeke obulêbi bwâge, burhag'imuhabula bunahabule abandi. Abimâna, erhi abatagatifu, bo bemêzi, erhi abaganda ba Kristu, abakristu.

bwemêre bagwêrhe bwa kuderha; ci kukwânîne bayôrhe bali n'obukenge, nk'oku Irhegeko lyône lidesire. ³⁵ Erhi bankalonza okumanya kantu kalebe, babwîze bîba omu mwa bâbwe; bulya ziri nshonyi oku mukazi oku- shambâlira omu ndêko . ³⁶ K'akanwa ka Nyamuzinda emwinyu^t kahubukaga? K'emwinyu yône kahisire? ³⁷ Akaba hali ocîkebirwe mpu ali mulêbi nisi erhi mpu Mûka Mutagatifu odwîrhe amubwîriza, amanye oku ebi mmuyandikire liri irhegeko Iya Nyakasane. ³⁸ N'orhakumanyiri, erhi naye arhanayishibwi na Nnâmahanga^u. ³⁹ Kuziga, bene wirhu, mushwîre enshôkano y'obulêbi, murhanahanzagya abaderha endimi. ⁴⁰ Cikwône byoshi bijirwe bwinja bwinja na buzira kavulindi.

15

III. Okufûka kw'abafire

Okufûka kwa Yezu n'okufûka kwirhu

¹ Bene wirhu, nammukengeza erya Myanzi y'Akalembe nammubwîrizagya, mwàiyankirira, munaciyisêziremwo buzibu, ² yo yanammuciza erhi mwankayilanga nk'oku nammubwîragayo. N'akaba arhali ntyo, erhi mwayemîre bya busha. ³ Burhanzi, nammuhisakwo ebi nani niene nâhâbagwa: oku Kristu afîrîre ebyâha birhu nk'oku Amandiko gadesire, ⁴ oku abishirwe omu nshinda, n'oku olusiku Iwa kasharhu âfûsire nk'oku Amandiko gadesire; ⁵ n'oku âbonekîre Kefa, abul'ibonekera na balya ikumi na babiri. ⁶ Okuhandi âbonekera bene wirhu magana arhanu na kulusha caligumiza, na banji muli bo ho baciba, ci baguma bafire. ⁷ Ashub'ijaho, âbonekera Yakobo, âbonekera n'entumwa zoshi. ⁸ Cazinda âmbonekera nani nka kula ankabonekera ecimomano.

⁹ Neci, nie munyi omu ntumwa zoshi, ciru ntakwânîni izîno ly'entumwa, bulya nâlibuzize Ekleziya ya Nyamuzinda. ¹⁰ Cikwône eri nshôkano ya Nyamuzi-nda yanjiraga okûla ndi, n'enshôkano anshobôzagya erhagumbaga muli nie. Ci nie nâkozire kubalusha boshi! Caba nanga, arhali nie, ci enshôkano ya Nyamuzinda haguma nani.

¹¹ Akaba nie, erhi akaba bo, kwo rhuyigîriza ntyôla; kwo mwanayemîre o-kwo. ¹² N'akaba bayigîriza oku Kristu afûsire omu bafu, kurhi baguma muli mwe bankaciderhaga mpu nta bufûke bw'abafire? ¹³ Akaba nta bufûke bw'abafire, Kristu naye arhafûkaga! ¹⁴ N'akaba Kristu arhafûkaga, enyigîrizo zirhu ziri busha, n'obuyemêre bwinyu nabo buli busha. ¹⁵ Ciru nirhu erhi rhwamaba bahamîrizi babêshera Nyamuzinda, bulya rhwamunywerhîre nti afûsize Kristu n'obwo arhamufûlaga, akaba kwo binali abafû barhafûka. ¹⁶ Bulyâla akaba abafire barhafûka, Kristu naye arhafûkaga. ¹⁷ N'akaba Kristu arhafûkaga, obuyemêre bwinyu buli busha, munaciri omu byâha binyu; ¹⁸ kuziga n'abafire muli Kristu baherêrekire.. ¹⁹ N'akaba muli obûla buzîne bw'en'igulu mwône rhulangalîre Kristu, omu bantu boshi erhi rhwe rhunali bahanya kulusha^v.

²⁰ Cikwône nanga Kristu afûsire omubafu, âshokolera abagwishîre^w. ²¹ Bulyâla muntu wadwîrhe olufû, kwo na kwo muntu wadwîrhe okufûka kw'abafire. ²² Neci, nka kulya boshi bafa muli Adamu, kwo na boshi bayish'ishubira-mwo omûka muli Kristu. ²³ Cikwône ngasi muguma omu

^t**14.36** : Emyanzi y'Akalembe yarhangirirag e Yeruzalemu, yalumîra omu igulu lyoshi. Kuziga, Abakorinti bakwânîne bashimbe olwiganyo lw'Ekleziya za mîra kubalusha.

^u**14.38** : N'orhayishibwi na Nnâmahanga erhi ali muja-bugo wa bunywesi, ali akolêsa kubî enshôkano za Mûka Mutagatifu.

^v**15.19** : Bulya omukristu acilahirira eby'en'igulu mpu Iyo ayish'ibona amasîma g'empingu . Akaba nta bulangalire rhugwêrhe bw'okuyish'ihika omu mpingu, rhuli bingolongolo rhunali bahanya!

^w**15.20** : Omu Mandiko matagatifu, okugwishira kwo kufa.

gâge mango: Kristu ye murhanzi-rhanzi, kandi abayish'iba ba Kristu olusiku ayisha. ²⁴ Okuhandi bwanaba buzinda, go mango ashubiza Nyamuzinda Ishe obwâmi, amayûs'ishâba amâmi goshi na ngasi burhegesi na ngasi buhashe^x. ²⁵ Neci, kukwânîne ayîme kuhika ahebe abashombanyi bâge boshi ah'idako ly'amagulu gâge^y. ²⁶ Omushombanyi muzinda wayish'ishâbûlwa, lwo Lufû; ²⁷ bulyâla Nyamuzinda ahizire byoshi ah'idako ly'amagulu gâge. Ci amango aderha mpu byoshi biri idako ly'amagulu gâge, rhumanze n'obwâlagale oku Olya wamuhaga ebintu byoshi arhaganjira muli byo. ²⁸ N'amango ebintu byoshi byoshi byâba bikola biri idako ly'amagulu gâge, naye Omugala yêne anacîhira idako ly'Olya wamuhaga byoshi, lwo Nyamuzinda ashuba byoshi muli boshi.

²⁹ Acibaga birhali ntyo, balya babatizibwa abafû barhumire, singa bunguke buci barhòlamwo? Acibaga abafîre barhafûka cirwi n'ehitya, cici cirhuma bacibatizibwa ahâli hâbo^z? ³⁰ Nirhu rhwene, cici cirhuma rhucîhira omu kaga ngasi kasanzi? ³¹ Ngasi lusiku erhi ndi omu lufû, bene wirhu; n'okwo kunali nk'okûla muli irenge lyâni muli Nnawirhu Yezu Kristu. ³² Acibaga bunya-muntu bwône bwarhumaga nalwisa ebiryanyi e Efezi, singa bunguke buci nali nakûlamwo? Akaba abafîre barhafûka, «rhulyage rhunanywe, bulva irhondo rhwâfa»^a, ³³ Mumanye murharhebagwa: «Okukomera ababî kunasherêze e-ngeso nyinja». ³⁴ Murhenge omu balalwe nk'oku bikwânîne, murhanacîhira mukajira ebyâha; bulya muli mwe hali abarhishi Nyamuzinda^b. Nkudesire nti e-nshonyi zimmugwârhe.

Kurhi abafîre bayish'ifuka?

³⁵ Haligi kwône owaderha, erhi: «Kurhi abafîre bâfûke wani? Mubiri guhi bâgalukane?» ³⁶ Eci cihwinja! Eci orhwera cirhagamwo buzîne cirhanarha-nzir'ifa. ³⁷ Na nka warhwera, arhali omubiri gwamurhenga gw'orhwera, ci mburho yône orhwera bumubumu kulyâla enali, nka ngano erhi yindi mburho. ³⁸ Nyamuzinda ye oyiha omubiri nk'oku yêne alonzize, na ngasi mburho omubiri gwâyogwâyo.

³⁹ Emibiri yoshi erhali yo miguma: ogw'abantu guba gwâgo, ogw'ensimba gwâgo, ogw'enyunyi gwâgo, n'ogw'enfi gwâgo. ⁴⁰ Haligi emibiri y'eby'emalu-nga n'ey'ebya hano nshi; ci obulangale bw'ey'eby'emalunga buba bwâgo, n'obulangale bw'ey'ebya hano nshi bwâgo. ⁴¹ Obulangale bw'izûba buba bwâgo, n'obulangale bw'omwêzi buba bwâgo, n'obulangale bw'enyenyêzi bwâgo. Ciru n'enyenyêzi erhalangashana kuguma n'eyindi. ⁴² Ntyo kwo biri n'oku bufûke bw'abafû. Omubiri gunarhwerwe guli gwa kubola, gufûke gurhaciri gwa kubola. ⁴³ Gurhwerwa buzira bukuze, gufûke omu irenge ; gurhwerwa erhi ngonyi, gufûke guli muzibu. ⁴⁴ Banarhwere omubiri gw'obunya-nyama, hafûke omubiri gw'obunya-mûka.

Akaba haba omubiri gw'obunya-nyama, hanaba n'omubiri gw'obunya-mûka. ⁴⁵ Ntyo kwo biyandisirwe, mpu: «Omuntu murhanzi, Adamu, ajizirwe cire-mwa cirimwo obuzîne; Adamu muzinda yehe ajirwa mûka guhâna obuzîne^c. ⁴⁶ Ci arhali ec'obunya-mûka co cirhag'iboneka; ec'obunya-mubiri co cirhanga: ec'obunya-mûka cikulikire. ⁴⁷ Omuntu murhanzi^d omu bidaka arhengaga, anali w'en'igulu; owa kabiri yehe arhengaga empingu. ⁴⁸ Oku omuny'igulu ali ayôsire,

^x**15.24** : Ago mâmi n'obwo burhegesi n'obuhashe ayish'ishaba go mâmi n'oburhegesi n'obuhashe bwa balya barhalonza Kristu abayimemwo.

^y**15.25** : Lul 109 (110) ,1.

^z**15.29** : Nkaba; erhi omukatekumeni afaga buzira kubatizibwa, Abakorinti bakag'imujirako ebijiro n'ensengero ziri nka za Bubatizo, Iyo barhabâla omûka gwâge okuhika mwa Nnâmahanga.

^a**15.32** : Iz 22, 13.

^b**15.34** : Abakorinti baciri nka balalwe erhi ngeso zabo z'ecipagani zirhuma.

^c**15.45** : Murh 2,7.

^d**15.47** : Omuntu murhanzi, ye Adamu; owa kabiri, ye Yezu.

kwo n'abany'igulu bayôrha, n'oku ow'omu mpingu ali ayôsire, kwo n'ab'omu mpingu bayôrha^e.
⁴⁹ Na kulyâla rhwalikwo enshusho y'omuny'igulu, kwo rhukwânîne rhujekwo n'enshusho y'ow'omu mpingu^f.

⁵⁰ Kwo ndesire ntya, bene wirhu: omubiri n'omuko^g birhankayîma omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, n'eby'okubola birhankayîma omu birhankahash'ibola. ⁵¹ Nkolaga nammubwira ihwe: rhweshi rhurhakafa, ci rhweshi rhwayish'ihinduka kundi kundi^h; ⁵² oku irindo liguma, omu kugohya ntya, oku izù ly'omushekera muzinda; bulya bayish'ibûha omu mushekera, n'abafîre bayish'ifûka na emibiri erhankacifa, na nirhu rhwayish'ihinduka kundi kundi. ⁵³ Bulya ogûla mubiri gubola, kukwânîne guyambale obuhashe bw'okurhabola, n'ogu mubiri gufa, kukwânîne guyambale obuhashe bw'okurhafa.

Lufù, okuhima kwawe ngahi kuli?

⁵⁴ Ci amango ogu mubiri gubola gwaba gwamayambala obuhashe bw'okurhabola n'ogu mubiri gufa guyambala obuhashe bw'okurhafa, ly'olu luderho lw'Amandiko lwayunjula: Olufù lwàhimirwe, lwàmirwa n'irenge. ⁵⁵ Lufù weⁱ, okuhima kwâwe ngahi kuli? Lufù we, akababo kâwe ngahi kaligi? ⁵⁶ Olufù ecâha ko kababo kâlwo, n'ecâha Irhegeko bwo buzibu bwâco. ⁵⁷ Ci, neci, Nyamuzinda akonkwa, owarhuhâga okuhimana erhi Nnawirhu Yezu Kristu orhuma! ⁵⁸ Ntyo, bene wirhu bazigirwa, musimike, murhadundaganaga, ensiku zoshi mukaz'ija embere omu mukolo gwa Nyakasane, bulya mumanyire oku omuko-lo gwinyu muli Nyakasane gurhankafa busha.

16

Enfundiko

Amahano. Omusingo. Obwanga

¹ Kw'erya ntûlo y'okurhabala^j abatagatifu, ninyu mujire nk'oku na- rhegekaga Ekleziya z'e Galasiya. ² Olusiku lurhanzi lw'omugobe, ngasi muguma muli rnwe abîke aha mwâge ebi asigazize, na ntyo barhalindaga mpu kuhika nyishe entûlo zibul'ihânwa. ³ Hano nyisha, nayanka aba mwene mucîshozire, mbafumbase obugo n'amaruba, ensholôlo zinyu bazihêke e Yeruzale-mu. ⁴ N'akaba kukwânîne nani nyije, banagenda haguma nani. ⁵ Nayisha emwinyu hano mba namagera omu Macedoniya, bulya kugera kône nagera omu Macedoniya. ⁶ Ci emwinyu yohe nkaba nayishinga nsiku, ciru nankanagerezayo amango g'empondo goshi, mwene mube mwe mumpisa ngasi aha nanaja. ⁷ Bulya ntalonza mmubone ngera tya kwône; nnangalire nti nashinga kasanzi emwinyu, Nyakasane akayemera. ⁸ Ci kwône nabera e Efezi kuhika Pentekoste; ⁹ bulya banyigulireyo olumvi lwoshi oku mukolo gwâni, n'abashombanyi baliyo banji.

¹⁰ Timoteyo akayisha, mumanye akahugalala omu karhî kinyu; bulyâla kwo akola akani omukolo gwa Nyakasane. ¹¹ Kuziga harhajiraga owamugayaguza. Muyish'imurhabâla ampikaho n' omurhula, bulya ndwîrhe namulinga rhwe na bene wirhu. ¹² Mwene wirhu Apolo naye, namugukulire nti aje emunda muli haguma na bene wirhu; ci anywîre embuli mpu arhayije;

^e**15.48** : Aclamu ahire iburha lyâge obuzîne bw'omubiri; Kristu aruhire obuzîne bw'empingu.

^f**15.49** : Bulya Kristu afûsire. kukwânîne nirhu rhuyish' ifûka .

^g**15.50** : Omubiri n'omuko , bwo bworhere bw'omuntu nka arhalimwo buzîne bwa Nnâmahanga Kristu arhudwirhîre

^h**15.51** : Balya bayish'iba baciri en'igulu amango Kristu agaluka barhakafa, ci bahinduke.

ⁱ**15.55** . 15, 55: Iz 25.8; Hoz 13,14.

^j**16.1** : Ntûlo y'okurhabâla abatagatifu: Ezo nsholôlo zâli za kurhabâla abemêzi bakenyi b'e Yeruzalemu.

ayija amango ayumva amazire bushiru . ¹³ Mube masù, musêre buzibu omu buyemêre, mube balume, munakomere! ¹⁴ Muli mwe byoshi bijirwe omu buzigire.

¹⁵ Nashub'immubwîra cindi cinwa ciguma, bene wirhu. Murhabiri oku Stefana n'enyumpa yâge bo barhanzirhanzi b'omu Akaya , n'oku bacihizire bone omu rnukolo gw'okurhumikira abatagatifu. ¹⁶ Ninyu mukakenga abantu ba bene abo na ngasi yeshi okola n' orhama haguma nabo. ¹⁷ Nsimire obûla Stefana bo na Fortunato n'Akayiko bal'intandûla, na ntyo barhûliriza idulwe linyu lyandi emurhima. ¹⁸ Neci, bahumwîre omurhima gwâni n'ogwinyu. Abantu ba bene abo mukabakenga. ¹⁹ Ekleziya z'omu Aziya mpu asingi. Akwila bo na Priska bammulamsize bwenêne muli Nyakasane, n'endêko y'abemêzi babuganana aha mwâbo. ²⁰ Be-ne wirhu boshi bammulamsize. Mulamusanye n'ehinunugurho hitagatifu. ²¹ Ogu musingo guli gwa kuboko kwâni niene, Paolo. ²² Orhazigira Nyaka-sane, akahera! «Maran atha!»^k Nyakasane ayisha! ²³ Enshôkano ya Nyakasane Yezu ebe haguma ninyu! ²⁴ Obuzigire bwâni kuli mwe mweshi muli Kristu Yezu!

^k**16.22** : «Maran atha» erhi «Marana tha»: ziri nderho za ciharamiya. Kwo kuderha: Nyakasane, ayisha! erhi Nyakasane , yisha.